שיעור רביעי

בדיקת חמץ בבית שהושכר בחזקת בדוק

מראי מקומות: דף ד ע"ב "המשכיר בית לחבירו" וכו' — תוספות ור"ן (בדף א ע"ב מדפי הרי"ף); דף ו ע"א "נכרי שנכנס לחצירו" וכו' — רש"י, תוספות, רבנו חננאל וחידושי הר"ן שם; רמב"ם, הלכות ברכות, פרק יא הלכות י"יא; שו"ע או"ח סימן תלז סעיף ג — מגן אברהם ס"ק ו"ז, ביאורי הגר"א שם, ושער הציון (למשנה ברורה) ס"ק יז, שו"ת רבי עקיבא איגר סימן סו.

"איבעיא להו: המשכיר בית לחבירו בחזקת בדוק ומצאו שאינו בדוק מהו? מי הוי כמקח טעות או לא? תא שמע, דאמר אביי: לא מיבעיא באתרא דלא יהיבי אגרא ובדקו, דניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה בגופיה, אלא אפילו באתרא דיהיבי אגרא ובדקו, דניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה בממוניה". בסוגיא זו אנו מוצאים שתי מחלוקות עיקריות. המחלוקת הראשונה היא לגבי הזמן שמדובר עליו. התוספות (בד"ה המשכיר) הביאו את שיטת הרשב"א, "דבשלשה־עשר איירי, דבארבעה־עשר על המשכיר לבדוק", ואילו המהר"ם חלאווה בסוגייתנו (בד"ה איבעיא) כתב שמדובר בבית שהושכר בארבעה־עשר. והנפקא מינה בין שתי הדעות היא, שלפי התוספות מדובר באופן שהמשכיר התחייב בפני השוכר לבדוק את הבית, ולכן הושכר הבית בחזקת בדוק, ואילו לפי המהר"ם חלאווה מדובר באופן "שמשכיר לו בית בי"ד סתם, שהוא בחזקת בדוק", או "שאמר לו המשכיר בפירוש, שהוא בדוק, אבל השוכר לא התנה עמו על מנת שהוא בדוק, דא"כ הא לא נתקיים תנאו, ומקח

טעות הוי בודאי" וכו'. והמחלוקת השנייה היא בשאלה: האם לאחר שבדק השוכר את החמץ בבית, מחויב המשכיר לפצותו על ההוצאות שנגרמו לו בשל הבדיקה, או לא? ועל כך כותב הר"ן (בדף א ע"ב מדפי הרי"ף, ד"ה המשכיר בית לחבירו בחזקת): "ואחרים אמרו, דכי אמרינן דניחא ליה לאינש וכו' היינו לענין דלא הוי מקח טעות, אבל שלומי בעי, ואני אומר... דניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה אפילו בממוניה, ולא מצי תבע ליה שוכר למשכיר מה דאפיק עליה, שהרי לא ההנהו למשכיר כלל, דמצוה בלחוד הוא דרמיא עליה דמשכיר, ואע"ג דלא עבדה — ליכא חיובא דממונא עליה כלל, כנ"ל".

השולחן ערוך (בסימן תלז, סעיף ג) מביא את שתי הדעות להלכה וכותב: "המשכיר בית לחבירו בחזקת בדוק ונמצא שאינו בדוק — על השוכר לבדוק, ואינו מקח טעות, ואפילו במקום שבודקים בשכר, שהרי מצוה הוא עושה", והרמ"א מוסיף: "וי"א דצריך להחזיר לו שכר הבדיקה הואיל והתנה בהדיא שיהיה בדוק". השולחן ערוך מביא את דעת הר"ן, שהמשכיר אינו צריך לפצות את השוכר, וכפי שכתב הגר"א: "אבל הר"ן חולק על כל זה וס"ל דאין חייב לשל', ע"ש, וזהו דעת הש"ע שסתם", ואילו הרמ"א סובר כדעת ה"אחרים", שהמשכיר חייב לפצותו על הוצאותיו. וכתב הגר"א: "'וי"א דצריך' — דבפ"ב דב"מ אמרינן 'מ"ד ניחא לאינש דליעבד' כו', וע"כ צ"ל דוקא בדבר שאין בו חסרון כיס, וכמש"ל סי' י"ד, ע"ש החילוק שבין תפילין לספרים. אבל ממ"ש המ"מ ובהג"ה 'הואיל והתנה בהדיא' אינו ענין לזה, דבהא א"א לומר דניחא, כיון שאומר בפירוש ומתנה, ודאי צריך שישלם, וקושיא הנ"ל כבר תירצו תוס' ומרדכי שם, והג"מ בפ"ג דה' חמץ ומצה, דוקא מדעתו ניחא ליה, משא"כ שלא מדעתו, וע' בגמ' דבבורות בפ' מעשר בהמה, ע"ש. ועיין מ"מ שמ"ש 'הואיל והתנה' הוא תחלת דבריו, אבל מסיים שם 'ופשט אביי דניחא כו' כיון דס"ס אתי לאשתלומי מיניה, הא לא"ה לא אמרינן לה"ט', משמע אפי' בסתמא, ור"ל בזה

קושי׳ המפרשי׳ מפ״ב דב״מ דלא אמרי׳ ניח׳ כו׳ וכנ״ל״ וכו׳. הגר״א כותב שעל כורחנו אנו חייבים לומר כדעת ה״אחרים״, שהמשכיר צריך לשלם לשוכר את הוצאות הבדיקה, שאם לא כן יהיה קשה על הסוגיא אצלנו מתוך הגמרא בבבא מציעא (בדף כט ע״ב), האומרת ש״אין השואל רשאי להשאיל ואין השוכר רשאי להשכיר ס״ת״, ואין אומרים ש״ניחא ליה לאיניש דתיעביד מצוה בממוניה״, אלא על כורחנו אנו חייבים להסביר ששם לא ניחא ליה מכיוון שאין הוא מקבל פיצוי על השימוש בספרים, ואילו אצלנו ניחא ליה מכיוון שהוא מקבל חזרה את הוצאות הבדיקה. ואם כי מתוך לשון ה״מגיד משנה״ (בפרק ב, הלכה יח) והרמ״א, שכתבו שהוא צריך לשלם ״כיון דאתני בהדיה״, משמע שרק אם התנה בפירוש — צריך המשכיר לפצותו, ולפי זה צריך לתרץ את הסתירה בין הסוגיא שלנו לגמרא בבבא מציעא בדרך אחרת, ולומר ששם מדובר בשימוש שלא מדעתו, ולכן אין אומרים שניחא ליה, ואילו אצלנו מדובר באופן שהוא עצמו בודק, ולכן אומרים שניחא ליה, וכפי שתירצו הראשונים שם. אולם מתוך לשון ה״מגיד משנה״ נראה שהטעם של ״כיון דאתני בהדיה״ קיים רק בהוה אמינא, ואילו למסקנה הוא צריך לשלם גם אם לא התנה, שכן למסקנה הוא כותב שהטעם של ״ניחא ליה״ קיים ״כיון דסוף סוף אתי לאשתלומי מיניה, הא לאו הכי לא אמרינן להאי טעמא״ וכו׳, ואם כן הוא מתרץ את הסתירה בין הסוגיא אצלנו לגמרא בבבא מציעא בכך שאצלנו מדובר שהוא מקבל חזרה את הוצאותיו, ואילו שם אין מחזירים לו ממון, ואם כן חייבים לומר שמדובר אצלנו באופן שהוא מקבל את הוצאותיו חזרה תמיד, בין אם התנה ובין אם לא התנה, וכפי שסוברים ה״אחרים״. ואם כי ה״משנה ברורה״ (ב״שער הציון״, ס״ק יז) השיג על דבריו אלו של הגר״א, וכתב: ״עיין בביאור הגר״א שמצדד לומר דמסוף דברי ה׳מגיד׳ בשם הרמב״ן משמע דאפילו בסתמא, הואיל דחזקתו בדוק צריך לשלם לו, אכן כעת שנדפס חידושי הריטב״א על פסחים, מוכח שם בהדיא — ממה שכתב שם באורך בשם הרמב״ן — דדוקא כשהתנה,

ולא בסתמא", וכפי שמשמע גם מלשון הגמרא, שכתבה שמדובר בבית שהוא "בחזקת ברוק", וכן הגר"א עצמו מוכיח בהמשך דבריו שמדובר באופן שהיה תנאי, אולם כל זה אינו אמור אלא בהוה אמינא של הגמרא, אך למסקנת הגמרא, שאין כאן מקח טעות מכיוון ש"ניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה בממוניה", חייבים לומר שיש חיוב לשלם גם כשאין תנאי, על מנת שלא תהיה סתירה בין גמרא זו לבין הגמרא בבבא מציעא. ה"משנה ברורה" מקשה על הגר"א מתוך דברי הרמב"ן, אולם אדרבה, דווקא לפי שיטת הרמב"ן, הסובר שאצלנו מדובר באופן שאין הפסד ממוני, ניתן לחלק ולומר שבגמרא בבבא מציעא מדובר באופן שיש הפסד ממוני, ולכן לא ניחא ליה, ולפי זה צריך לומר שמדובר אצלנו גם במציאות שאין תנאי, ומכיוון שתמיד אין הפסד ממון — לכן ניחא ליה, מה שאין כן לפי שאר הראשונים, הסוברים שמדובר אצלנו גם באופן שיש הפסד ממון, אי אפשר לחלק חילוק כזה, וצריך לומר שההבדל בין הסוגיא אצלנו לגמרא בבבא מציעא הוא שאצלנו הוא עצמו מוחל, ואילו שם מדובר באופן שהמחילה אינה נעשית בפניו, וכפי שחילקו הראשונים שם, ואם כן מדובר אצלנו דווקא באופן שהיה תנאי, וכפי שהבנו בהוה אמינא.

והגר"א ממשיך וכותב: "והואיל והתנה' כו' — סברת' בזה דע"כ מירי בכה"ג, דאל"כ לא הוי ס"ד דגמ' דהוי מקח טעות, כיון שאינו בגוף המקח, כמ"ש בח"מ סי' רל"ב ס"ה, ועמ"א, וז"ל תחלת דברי המ"מ, דלא אבעיא להו אי חייב כו', ע"ש". הגר"א מוכיח שמדובר כאן בתנאי, כפי שהוכיח ה"מגן אברהם" (בס"ק ז), מתוך הדין המובא ב"חושן משפט", "דכל מום שאינו בגוף המקח, מנכה לו מן הדמים והמקח קיים", ומתוך כך שהייתה לגמרא הוה אמינא שזהו מקח טעות — משמע שמדובר במום בגוף המקח, ואם כן חייבים לומר שהיה כאן תנאי שהבית יהיה בדוק, ולכן זהו מום בגוף המקח, שכן אם לא היה תנאי כזה, לא היה בחסרון של הבדיקה משום מום בגוף המקח, ולא היה מקום להוה אמינא

שזה יהיה מקח טעות. אולם למעשה ניתן לדחות זאת ולומר, שגם אם לא היה תנאי, מכל מקום יש מקום להוה אמינא שזה יהיה מקח טעות, מכיוון שאין אפשרות לגור בבית כזה. כפי שקנייתו של בית שיש בו נחשים ועקרבים מהווה מקח טעות, על אף שאין זה מום בגוף המקח, מכיוון שאין אפשרות לגור בבית כזה, כך גם שכירתו של בית שיש בו חמץ היא מקח טעות מכיוון שאין אפשרות לגור בבית כזה. על פי היסוד שחידשנו בשיעור הקודם, שיש איסור מדרבנן לגור בבית שיש בו חמץ, מובן שגם אם לא היה תנאי, מכל מקום אין אפשרות לגור בבית שיש בו חמץ, ולכן היה מקום להוה אמינא שזה יהיה מקח טעות. וכך משמע גם מלשון הר"ן. התוספות כתבו (בד"ה המשכיר) "דבשלשה־עשר אייריי, דבארבעה־עשר על המשכיר לבדוק", ואילו הר"ן כתב (בד"ה המשכיר): "ודקא קשיא להו, דהא מסקינן לעיל דעל המשכיר לבדוק, לא קשיא לי כלל, דלעיל שקלינן וטרינן מצות ביעור אמאן רמיא, ומסקינן דאמשכיר רמיא, והכא בעי אי אמר משכיר לא בעינא למיעבד מצוה, אי נמי דליתיה למשכיר במתא, ושוכר לא סגי ליה בלא ביעור, דהא אמרינן לקמן: 'חמצו של נכרי עושה לו מחיצה גבוה י'', וכיון שכן בעיין אי הוי מקח טעות, דהכא לאו במצות ביעור עסיקינן, אלא לענין דינא שקלינן וטרינן, ומסקינן דלא הוי מקח טעות, דניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה אפילו בממוניה, לא מצי תבע ליה שוכר למשכיר מה דאפיק עליה, שהרי לא ההנהו למשכיר כלל, דמצוה בלחוד הוא דרמיא עליה דמשכיר, ואע"ג דלא עבדה, ליכא חיובא דממונא עליה כלל, כנ"ל", ואם כן הר"ן כותב בפירוש, שגם אם מצוות הביעור מוטלת על המשכיר, מכל מקום השוכר אינו יכול לגור בבית בלא בדיקה, ולפי זה מובן שהיה מקום להוה אמינא ששכירת בית כזה היא מקח טעות. ועוד ניתן לדחות את הוכחת הגר"א וה"מגן אברהם" ולומר שהכלל: "כל מום שאינו בגוף המקח מנכה לו מן הדמים והמקח קיים", אינו אמור אלא בקנייה ולא בשכירות. לגבי קנייה ניתן אמנם לומר שהמקח קיים גם אם יש עיכוב בכניסה לבית,

עד שיוסר ממנו המונע לכניסה, ואין זה מקח טעות, אולם לגבי שכירות אין ניתן לומר זאת, מכיוון שהשכירות משתלמת לפי הימים, וכל עיכוב שהוא בכניסה לבית מהווה הפסד כספי, ולכן הייתה הוה אמינא שזה יהיה מקח טעות, והגמרא הסיקה שאין זה מקח טעות מכיוון שבמצוה "ניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה בממוניה".

ואף דברי ה"מגן אברהם" הקודמים לאלו אינם מוכרחים. קודם לכן הקשה ה"מגן אברהם" (בס"ק ו): "וצ"ע דבי"ד סי' רצ"א לענין מזוזה סתם רמ"א ולא כתב דצריך להחזיר לו הדמים", ותירץ: "וי"ל דשם אין בו חסרון כיס, שהמזוזה בעצמה היא שוה הדמים שנתן בעדה". ה"מגן אברהם" כותב שהרמ"א סובר, שהשוכר בית בחזקת שיש בו מזוזה, ונמצא שאין בו מזוזה — צריך לקבוע בה מזוזה, ואינו זכאי לכיסוי הוצאותיו מאת המשכיר, כפי שהוא לגבי חמץ, מכיוון "דשם אין בו חסרון כיס, שהמזוזה בעצמה היא שוה הדמים שנתן בעדה", ומכיוון שהמזוזה שייכת לו — נמצא שלא הפסיד ממון. אולם לכאורה אין דבריו מובנים, שכן גם אם המזוזה שייכת לו, מכל מקום אסור לו להסירה לאחר שיצא מהבית, וכפי שכותב השו"ע באותו הסעיף עצמו (ביורה דעה, סימן רצא, סעיף ב), ואם כן הוא מפסיד ממון בקנייתה, וקושית ה"מגן אברהם" בעינה עומדת. אלא צריך להסביר זאת בדרך אחרת, ולומר שרק לפי שיטת הר"ן ישנה על השוכר מצוה עצמית של בדיקת החמץ על מנת שלא ייכשל באיסור אכילת חמץ בפסח, ומכיוון שכן אין המשכיר חייב לפצותו על הוצאות הבדיקה, אולם לפי שיטת ה"אחרים", המובאת בדברי הרמ"א, אין על השוכר מצוה עצמית של בדיקת חמץ, ואין הוא מהווה אלא שליח של המשכיר, ולכן צריך המשכיר לפצות אותו על הוצאות הבדיקה, מה שאין כן בקביעת מזוזה, שיש בה חיוב עצמי המוטל על השוכר לקבוע מזוזה בבית שהוא גר בו, ולכן אין המשכיר חייב לפצות אותו על הוצאות הבדיקה. ועוד ניתן לחלק ולומר, שרק בבדיקת

חמץ יש חיוב על המשכיר לפצות את השוכר, מכיוון שחמץ הנמצא בבית הוא מום, כנחשים ועקרבים הנמצאים בבית ואינם מאפשרים שימוש בו, אולם חסרון מזוזה בבית אינו חסרון כזה, אלא זו היא מצוה בעלמא, ולכן אין המשכיר חייב לפצות את השוכר על חסרון המזוזה. ועיין עוד בתשובות רבי עקיבא איגר (סימן סו) בעניין זה.

אנו רואים, מכל מקום, שלפי שיטת הר"ן, נוסף לחובת ביעור החמץ, שייתכן שהיא מוטלת על המשכיר, יש איסור גם על השוכר לגור בבית שיש בו חשש לחמץ. ולדין הזה יש באופן עקרוני נפקא מינה נוספת. הרמב"ם, בהלכות ברכות (בפרק יא, הלכות י־יא), כותב שיש הבדל בין מצוה הנעשית על ידי שליח לבין מצוה הנעשית על ידי האדם עצמו בשני דברים: ראשית "כל העושה מצוה בין שהיתה חובה עליו בין שאינה חובה עליו — אם עשה אותה לעצמו מברך 'לעשות', עשה אותה לאחרים מברך 'על העשיה'", ועוד שהוא "אינו מברך 'שהחיינו' אלא על מצוה שעשה אותה לעצמו". והנה, הריב"ש (בסימן קלא) כתב, שפדיון הבן היא מצוה המוטלת על הבן, אלא שבקטנותו אין הוא יכול לקיימה, ולכן האב מקיים אותה במקומו ומברך "על פדיון הבן", ולפי זה הקשו האחרונים, מדוע הגמרא בפסחים (בדף קכא ע"ב) אומרת שהאב מברך ברכת "שהחיינו"? הרי אין הוא אלא שליח. וצריך לתרץ ולומר שאמנם שליח רגיל אינו מברך "שהחיינו", מכיוון שאין הוא זוכה לקיים מצוה שהתורה ציוותה אותו לעשותה, אלא חברו הוא שמינה אותו לקיים את המצוה במקומו, אולם כאשר האב פודה את בנו — הרי הוא מקיים מצוה שהתורה ציוותה אותו לקיימה, וגם אם הוא מקיים אותה בתורת שליח, מכל מקום זהו ציווי של התורה, ולכן ניתן לברך על כך "שהחיינו". וכך גם ניתן לומר לגבי בדיקת חמץ. אמנם באופן פשוט היה נראה לומר שרק כששכר השוכר את הבית ביום שלושה־עשר הוא יתחייב בבדיקה מצד עצמו, ואילו כששכר את

הבית ביום ארבעה־עשר הוא לא יתחייב בבדיקת החמץ אלא בתורת שליח של המשכיר, וממילא לא תהיה שייכת לגביו ברכת "שהחיינו" מצד זה, אולם למעשה, לפי החידוש שיש על השוכר חיוב עצמי שלא לגור בבית שיש בו חמץ, ניתן לומר שאין הוא בודק את החמץ בתורת שליחות, אלא בתורת חיוב עצמי, ולכן אם חז"ל היו מתקנים לעניין זה ברכת "שהחיינו", לא היה כאן עיכוב של השליחות לעניין ברכה זו.

ועל פי היסוד של הר"ן, שיש איסור מחודש על השוכר לגור בבית שיש בו חמץ, ניתן להבין גם את דברי רש"י בהמשך. הגמרא בהמשך (בדף ו ע"א) אומרת ש"נברי שנכנס לחצירו של ישראל ובציקו בידו... יחד לו בית — אין זקוק לבער" וכו', ופירש רש"י: "'יחד לו בית' — כלומר לא קיבלו עליו, אלא אמר ליה: הרי הבית לפניך, הנח באחת מן הזויות, אין זקוק לבער", והקשו עליו התוספות (בד"ה יחד): "מאי איריא יחד? אפילו לא יחד נמי, והכי נמי מסיק בסמוך למימר דשכירות קניא" וכו', וב"תוספות הרשב"א" (בד"ה יחד) גרס: "מאי (אמרי') [איריא] יחד לו בית? אפי' לא יחד נמי, והיכי מסיק (סמוך למימר) [בסמוך למימרא] דשכירות קניא?", וכוונתו היא, שאם הוא לא קיבל עליו אחריות — אין נפקא מינה בין אם שכירות קניא לבין אם שכירות לא קניא, וגם אם שכירות לא קניא, הוא פטור מכיוון שלא קיבל עליו אחריות. ותירץ הר"ן בחידושיו (בד"ה ייחד), ש"משו"ה מקשינן: 'למימרא דשכירות קניא', דבשלמא אי קניא, הו"ל כמ"ד כנוס שורך לרשותך, אבל אי לא קניא — ככנוס שורך לרשותי הוא" וכו', ואם כן רק אם שכירות קניא ניתן לומר שלא קיבל עליו אחריות, אולם אם שכירות לא קניא — אי אפשר לומר שלא קיבל עליו אחריות. אולם מלשון רש"י שכתב: "כלומר לא קיבלו עליו", משמע שאין הוא מקבל את החילוק הזה, וסובר שתמיד הוא לא קיבל עליו אחריות, ולכן נראה להסביר את דברי רש"י באופן שונה, ולומר שהוא סובר שהדיון בגמרא הוא לגבי האיסור

המחודש של השוכר לגור בבית שיש בו חשש חמץ, ולא לגבי איסור "בל יראה" ו"בל ימצא". הגמרא בהמשך הסוגיא (בדף ז ע"א) אומרת, ש"המפרש ויוצא בשיירא קודם שלשים יום — אין זקוק לבער; תוך שלשים יום — זקוק לבער", ומתוך כך שהדיון הוא אם צריך לבער אם לאו, ולא האם צריך לבדוק על מנת שלא לעבור אם לאו, מסיק הר"ן בחידושיו, שמדובר בחמץ ידוע שצריך לבערו, ואם כן אין מדובר כאן בחובת הבדיקה על מנת שלא לעבור על איסור "בל יראה" ו"בל ימצא", אלא על חובת הביעור מדרבנן, על מנת שלא להיות בבית אחד עם חמץ. וכך הוא גם לגבי דברי הגמרא קודם לכן (שם), ש"המוצא חמץ בביתו ביום טוב כופה עליו את הכלי", וכך גם לגבי הדין של "נכרי שנכנס לחצירו של ישראל ובציקו בידו" — הדיון הוא לגבי האיסור המחודש להיות בבית שיש בו חמץ. ולכן כותב רש"י, שאמנם איסור דאורייתא אין, מכיוון שמדובר באופן שלא קיבל עליו אחריות, וכפי שכתבו התוספות, אולם עדיין קיים האיסור מדרבנן להיות עם חמץ בבית אחד, ולכן רק אם ייחד לו בית, ואין הוא נמצא באותו בית, אלא הדבר מוגדר כבית נפרד, אין הוא זקוק לבער את החמץ. ולפי זה ניתן להבין גם את דברי רש"י, שכתב ש"נכרי שנכנס לחצירו של ישראל ובציקו בידו אין זקוק לבער" — "לא הזקיקוהו להוציא את הנכרי מן הבית" וכו'. הגמרא לעיל (בדף ה ע"ב) מביאה ברייתא האומרת: "יכול יטמין ויקבל פקדונות מן הנכרי? ת"ל 'לא ימצא'; אין לי אלא בנכרי שלא כיבשתו ואין שרוי עמך בחצר, נכרי שכיבשתו ושרוי עמך בחצר מנין? ת"ל 'לא ימצא בבתיכם'" וכו', והתוספות (שם, בד"ה משום) הקשו "דבשום דוכתא לא מצריכנא תרי קראי לכיבשתו ושלא כיבשתו" וכו', אולם אם מדובר באיסור המחודש להיות בבית אחד עם החמץ מחשש שיבוא לאכלו, מובן שבנכרי שכיבשתו יש בזה חשש מיוחד. לגבי נכרי רגיל אין חשש שיבוא אדם לקחת ממנו את החמץ ולאכלו, אולם בנכרי שכיבשתו יש חשש כזה, שהרי כפי שגופו כבוש תחת ידך, כך גם חמצו כבוש תחת ידך, ומכיוון שיש חשש שתבוא לקחת ממנו את

החמץ ולאכלו, לכן היה צורך בפסוק מיוחד לאסור זאת. ולפי זה מובן שרש"י כתב ש"לא הזקיקוהו להוציא את הנכרי מן הבית", ולא ש"נכרי שנכנס לחצרו של ישראל ובצק בידו — אין זקוק ישראל להוציאו מידו של נכרי ולבערו", כפי שכתב רבנו חננאל, מכיוון שגם אם אין מוציאים את החמץ מידו, עדיין ייתכן שצריך להוציאו עצמו מן הבית על מנת שלא יבוא לקחת ממנו את החמץ לאכלו, ולכן היה צריך רש"י להדגיש שאין צורך לעשות זאת.